

URO

URO 2021

Årsrapport 2021

Natasha Chapman Fuglebakk
Prosjektkoordinator for URO

Ung RusOppdagelse

Innledning

De fleste pasienter som henvises til Tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) kunne ha vært fanget opp tidligere, før rusbruken gjerne har blitt svært etablert og vanskelig å endre.

Prosjekt URO ble utviklet med tanke på denne problemstillingen. Den grunnleggende idéen er å yte god og riktig hjelp for rusvansker på et tidlig tidspunkt.

URO har nå gjennomført sitt første virkeår. 2021 har fortsatt vært preget av pandemi, men vi har holdt drift og samarbeid oppe ved hjelp av digitale løsninger, smittevern og screening av symptomer. Det første året gir en indikasjon på prosjektets effekt, selv om delvis nedstenging av samfunnet må antas å ha noe innvirkning.

Denne rapporten beskriver vår metodikk, hvem vi er, hvem ungdommene er, resultater vi har oppnådd, og forhåpninger og mål for videre arbeid.

Hva er URO?

URO er en lavterskel vei inn til TSB (Tverrfaglig spesialisert Rusbehandling) for ungdom mellom 15 og 25 år, hvor det er tegn til problematisk bruk av rusmidler. URO er til for ungdom som av ulike grunner ikke kan benytte seg av ordinær henvisningsvei.

Pasienter tar direkte kontakt og får møte URO der de selv ønsker det innen 48 timer

URO-teamet jobber avklarende. Pasientforløpet starter med å utrede behovet:

- Kartlegging av ungdommens utfordringer og ressurser, og utredning av psykisk og somatisk helse, samt sosiale forhold.
- Avklaring av hvilke hjelpetiltak som eventuelt er satt i gang, og initiering av samarbeid med disse partene, dersom ungdommen selv ønsker det.
- Avklaringsforløpene varierer i varighet avhengig av omfanget av ungdommens problematikk og andre hjelpetiltak som er

aktuelle å koble på. Vanligvis bruker URO mellom 3 og 6 måneder på et avklaringsforløp.

URO sørger for en sømløs overgang når ungdommen ønsker videre behandling

Etter endt avklaring av behov for og ønske om rusbehandling, kan ungdommen overføres sømløst til videre hjelpetilbud, enten i

- Avdeling for rusmedisin
- Psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten
- Tiltak i førstelinjen/ kommunen

I alle tilfeller skjer overføringen sømløst, slik at URO-teamet er involvert frem til ungdommen er kommet i kontakt med annen tjeneste.

Prinsippene og arbeidsmetodikken i URO

URO jobber etter tre grunnleggende prinsipper:

- Direkte kontakt
- Rask respons
- Fleksibelt møtested

Kontakten med ungdommene begynner med den første telefonsamtalen. Etter prinsippet **direkte kontakt**, trenger man ingen henvisning for å få inntak i URO. Innringer kan være ungdommen selv, foresatte, venner, kjæreste eller hjelpeapparat. Dersom andre enn ungdommen selv ringer, ønsker vi enten samtykke fra ungdommen, eller at saken drøftes anonymisert. I URO vektlegger vi frivillighet og samarbeid med ungdommene. Dette kan oppleves vanskelig for en bekymret pårørende, men er et viktig terapeutisk prinsipp for URO. Foreldre som ringer og ber om hjelp for ungdom som ikke ønsker dette, får god veiledning om hvilke instanser som da er aktuelle å rådføre seg nærmere med.

Dersom ungdommen ønsker et treff med URO, avtales dette innen 1-2 virkedager, etter prinsippet **rask respons**. URO-teamet møter da ungdommen der vedkommende selv føler seg mest komfortabel, enten dette er hjemme, på tur, på kafé eller på kontoret, etter prinsippet **fleksibelt møtested**. Den eneste hindringen her er at det må være trygt med tanke på taushetsplikt. URO har imidlertid ordinær kontortid, slik at samtalene må gjennomføres innen denne rammen. Før samtalen åpnes, informeres ungdommen om taushets- og meldeplikt, samt journalplikt og innsynsrett. URO er opptatt av å være transparent i alle ledd, slik at ungdommen skal føle at vi er pålitelige og seriøse. Avklaringssamtalen gjennomføres så etter et fast kartleggingsskjema, utarbeidet av psykologspesialist Janne Strømme. Selv om vi bruker standardiserte

URO jobber eklektisk, faglig fundamentert i MBT (mentaliseringsbasert tilnærming), inspirert av MI (Motiverende intervju) og Åpen Dialog /nettverksdialoger. URO jobber utfra et humanistisk ikke-vitende, ikke-dømmende utgangspunkt, hvor vi sammen med ungdommene utforsker utfordringer, ressurser, motivasjon og ambivalens.

verktøy, er vi i URO også svært opptatt av å skape gode menneskemøter, og å ha en dynamisk og uformell dialog med ungdommene. Allerede fra første telefonsamtale er vi bevisste på å bygge allianse med ungdommene, og å skape en trygg atmosfære.

Etter avklaringssamtalen kan ungdommen bestemme seg for om han/hun ønsker at vi starter på avklaringsforløpet. I avklaringsforløpet vil ungdommene kartlegges nærmere, i samsvar med krav fra pakkeforløpet i psykisk helse og rus.

Ungdommene er fra første stund orientert om at vi er et avklaringsteam, og at det etter hvert vil skje en overføring til andre hjelpere, dersom den unge selv ønsker det. URO henviser videre til og initierer samarbeidsmøter med neste instans. URO kommer med aktuelle anbefalinger og vurderinger, basert på det som fremkommer ved kartlegging. URO besørger så en sømløs overføring.

Mål for URO

Ifølge Helsedirektoratet er det en målsetting for ruspolitikken «å forbedre tidlig innsats og samhandling». I nasjonal faglig retningslinje for behandling og rehabilitering av rusmiddelproblemer og avhengighet anbefales det at «behandling bør vurderes og starte opp så raskt som mulig etter at pasient/bruker har formidlet et slikt behov». Dette er særlig viktig for unge som kan slite med stor grad av ambivalens overfor behandling, og som derfor har behov for at tjenestene er mer fleksible og raskt tilgjengelige. Hjelpesystemet bør strekke seg for å fange opp den unge når motivasjonen er tilstede.

Vanlig henvisningsvei innebærer at ungdommen først må bestille time hos fastlege, barneverntjeneste, Nav eller annen henviser i førstelinjen. Deretter må henvisning sendes og vurderes innen 10 virkedager. Ungdommen må så vente på time. Gjennomsnittlig ventetid i 2020 var på 11 dager for URO sin målgruppe, etter interne tall i Avdeling for rusmedisin. I URO treffer vi ungdommen 1-2 dager etter første henvendelse. Potensielt innebærer dette en nedkortet ventetid på 20 dager, om man medberegner maksimal ventetid på vurdering av henvising. Disse dagene kan være viktige eller avgjørende for ungdom som kan være preget av abstinenser, ambivalens, angst eller annen psykisk lidelse.

I 2021 har URO vært delfinansiert av prosjektmidler fra Statsforvalteren og interne stimuleringsmidler.

Helse Bergen besørger øvrig finansiering. Det er et langsiktig mål at driften av URO vil kunne inkorporeres fullstendig i Helse Bergen og bli en fast tjeneste for Helse Bergen sitt nedslagsfelt.

Flere skal søke og få hjelp på et tidligere tidspunkt i sin «ruskarriere»

Vi ønsker at mer alvorlige, kroniske rusproblemer skal forebygges. Dette kan igjen føre til at traumeopplevelser, psykiske lidelser, somatiske skader/ sykdommer og skolefravall kan reduseres.

Dette kan videre hjelpe ungdommene til å oppleve økt livskvalitet, forbedrede muligheter til å bli økonomisk selvhjulpen, bedret psykisk og somatisk helse, og bedring i relasjoner med familie og nettverk.

Pårørende som står tett på ungdom med ruslidelser opplever ofte en massiv psykososial belastning. I URO ønsker vi å samarbeide med familiene, og ved behov orientere om tiltak som kan gi økt livskvalitet på flere måter; bedret helse, økonomi og relasjoner.

En tidlig intervensjon ved rusvansker gir i det lange løp samfunnsgevinst i form av økt arbeidsdeltakelse, forebygging av kriminalitet og mindre press på helsetrygdordninger og tjenester i første- og andrelinjen.

Hvem er vi?

URO-teamet er tverrfaglig sammensatt av ansatte med en variert bakgrunn og lang erfaring. Samlet sett har gruppen tverrfaglig og bred kunnskap om ruslidelser, psykisk helse, diagnostisering og somatikk hos ungdom og pårørende.

Prosjektleder er Natasha Chapman Fuglebakk; sosionom med videreutdanning i rusproblematikk. Natasha har snart 18 års erfaring fra arbeid med ruslidelser, både som ruskonsulent i kommunen og konkret knyttet opp mot ungdom.

Psykologspesialist med spesialisering i klinisk allmennpsykologi; Janne Aspelund Strømme. Hun har jobbet som kommunepsykolog i flere år, og har 9 års erfaring med å jobbe med rusavhengige i aldersgruppen 18-30 år, samt videreutdanning i traumebehandling.

Elin Noremark er barnevernspedagog med videreutdanning i oppsøkende arbeid. Hun har over 20 års erfaring fra Utekontakten, hvor hun har jobbet med oppsøkende arbeid og oppfølging av ungdommer med blant annet rusproblematikk. Elin er ansatt i prosjektstilling i URO.

Erfaringskonsulent med fagbrev i psykisk helsefag; Dennis Beuster.

Bistår ca 40 %.

Overlege Hege Tønnesen har tidligere jobbet som kommunal ruslege, er spesialist i allmennmedisin, og har lang fartstid i rusfeltet.

Bistår ca 20 %.

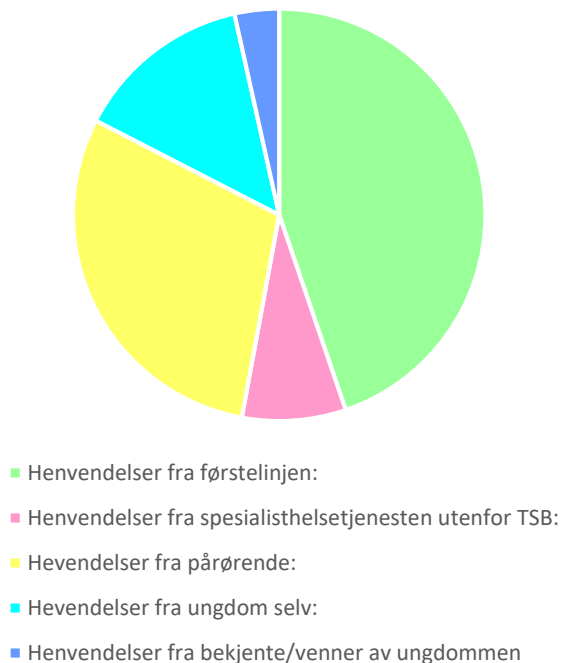
Anna Njøs Sleppen har mastergrad i barnevern. Hun har jobbet i Klokkegårdstiftelsen på Måløykollektivet, en rus- og atferdsinstitusjon med ungdommer plassert på tvang. Anna har vært vikar i URO siden september 2021.

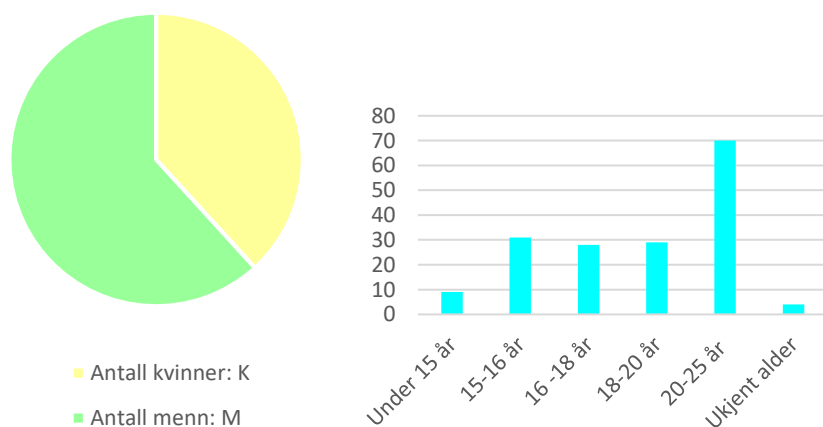
Irene Margrethe Moe er psykologspesialist med fordypning i barne- og ungdomspsykologi. Hun har jobbet i flere år i BUP, PPT og Avdeling for rusmedisin. Irene startet opp i URO i en halv stilling fra desember 2021.

Hva har skjedd siden URO-prosjektet startet?

I 2021 det kommet inn 172 henvendelser til URO. Både ungdommer, pårørende og samarbeidspartnere ringer inn til URO. Henvendelsene kan være både fra eller om navngitte ungdommer, men de kan også være anonymisert.

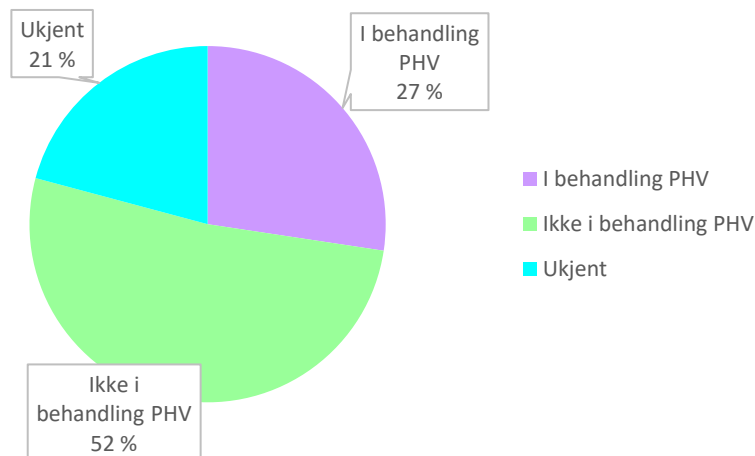
De fleste henvendelsene gjelder gutter og ungdom fra 20-25 år

Grafikken viser alders- og kjønnsfordeling for henvendelsene til URO-tjenesten

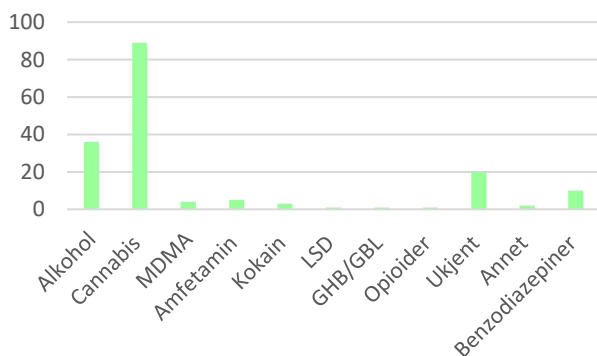
Samtidig psykisk lidelse

Henvendelsene til URO gjelder i stor grad ungdom med ulike grader av psykiske helseplager. I flere saker blir samarbeid med psykisk helsevern (PHV) sentralt.

Diagrammet viser hvor stor andel av henvendelsene som gjelder ungdom med eksisterende rett til psykisk helsehjelp i spesialisthelsetjenesten

De fleste bruker cannabis som hovedrusmiddel

Grafikken viser hvilke hovedrusmidler som fremkommer ved henvendelse til URO

Flertallet av henvendelsene til URO gjelder ungdom som har et dagtilbud i form av skole eller studier. Imidlertid står 24 av ungdommene helt uten dagtilbud. Dette er ungdom og unge voksne som faller ut av skole eller studier, og som ikke makter å stå i tilrettelagt tilbud eller tiltak. Felles for disse er gjerne at rusvanskene og/ eller psykiske lidelser er meget uttalte.

78 ungdommer har ønsket hjelp fra URO

Av alle henvendelsene URO har fått, har 78 ungdommer ønsket avklaringssamtaler og oftest også videre avklaringsforløp. I alt 58 ungdommer har vært med i URO-prosjektet i 2021.

I skrivende stund er 32 ungdommer inne i prosjektet. Av disse er 21 gutter og 11 jenter. Gjennomsnittsalderen er 19 år. Den yngste ungdommen er 14 år, den eldste 26 år gammel. På tross av aldersgrensene, hender det altså at vi tar inn pasienter som er yngre enn 15 år. De som er over 25 år har blitt dette mens de har vært i kontakt med URO. De fleste ungdommene er bosatt i Bergen kommune, fem ungdommer bor i omegnskommuner.

Samarbeid og kontakt ut

Møter med samarbeidspartnere

Samarbeid med øvrig hjelpeapparat og pårørende er ofte sentralt i arbeidet med ungdommene i URO. Det har i 2021 vært avholdt 33 samarbeidsmøter rundt pasienter. Aktuelle samarbeidspartnere er gjerne foresatte, psykisk helsevern for barn og unge, barneverntjenesten, Utekontakten, kommunepsykolog og Nav. Samarbeidsmøtene har gjerne fokus på ansvarsfordeling, å skape et helhetlig godt tilbud til ungdommene eller overføring til andre deler av hjelpeapparatet.

Møter i ressursgruppen

Det har vært gjennomført seks møter i ressursgruppen. Denne møtes hvert kvartal, og er satt sammen av nøkkelpersoner i kommunen og spesialisthelsetjenesten, samt representanter for pårørende og ungdomsgruppen. Ressursgruppen bistår med evaluering av pågående arbeid og idéer og innspill til videre prosess. Det har etter siste møtet i desember 2021 blitt besluttet å avvikle ressursgruppen. Nå som prosjektet er kommet ganske langt i sin utforming, er det mer naturlig å kontakte sentrale nøkkelpersoner ved behov for innspill i konkrete situasjoner. URO-teamet er svært takknemlige for all hjelp fra ressursgruppen.

Hospitering til Oslo

Endelig gav pandemien oss et lite pusterom, så URO-teamet fikk gjennomført sin lenge planlagte hospitering til Uteteam Ung i Oslo 18.-20. oktober 2021. Det ble en veldig lærerik og trivelig tur, hvor vi fikk bli kjent og få innblikk i hverandres arbeidshverdag og metodikk. Selv om URO sin arbeidsform er nasjonalt unik, har den hentet inspirasjon fra flere eksisterende tilbud, blant annet Uteteam Ung i Oslo. De viste oss stor gjestfrihet og raushet.

Prosjektleder har også deltatt på nasjonal TSB-lederkonferanse og informert om URO, for å spre idéen og inspirere til lignende tiltak andre steder i landet.

Foto: Merete Berg Toreg, Nasjonal kompetansetjeneste TSB

Undervisning i skolen

URO har i 2021 hatt to undervisningsoppdrag for skoleelever. Så fremt vi har kapasitet, er dette oppdrag som vi med glede prioriterer, da vi på samme tid får spredt informasjon om rusbehandling og URO.

Hvordan nå ut til ungdommene?

Koronapandemien har satt noen begrensninger for hvordan vi kan nå ut til ungdommer, pårørende og samarbeidspartnere. For å spre informasjon om URO har vi primært gått til tjenester i førstelinjen og avtalt møter, stort sett digitalt. Vi har blant annet snakket med helsesykepleiere, barneverntjenester, Utekontakten, Nav, Politiet, PPT, Sammen Psykologtjeneste og Ung Arena. Dette har også ført til at nesten halvparten av henvendelsene kommer fra hjelpetjenester i kommunen. Vi har opprettet kontoer på Facebook, Instagram og Snapchat, og har som målsetning å etter hvert nå flere unge via disse kanalene. I høsten 2021

hyret URO inn et byrå som bistår oss med ytterligere profilering på nett og i sosiale medier.

Vi har videre hengt opp plakater rundt omkring i sentrum, og sendt ut informasjonsmateriell til flere ulike samarbeidspartnere.

Skolebesøkene blitt brukt til å spre informasjon om URO til elever. Vi har i tillegg stått på stands på Torgallmenningen, på et fakultet i UiB og på tre videregående skoler. Forespørselen gikk ut til alle skoler og studiesteder, og vi har stilt opp hos dem som har respondert. Flere skoler har også hjulpet oss med å «reposte» innlegg som URO har hatt i sosiale medier.

Hva har vi lært?

Alle ungdommene som fullfører avklaringsforløp blir bedt om å svare på evalueringsspørsmål tilknyttet URO sine arbeidsmål. Dette gjelder hvorvidt ungdommene opplever å få hjelp raskt, hvor lett tilgjengelige behandlerne er, om behandler er god å snakke med /utviser forståelse, og om generell tilfredshet med tilbudet gitt gjennom URO. Stort sett gir ungdommene URO «full pott», men det er selvsagt krevende for ungdom å svare ærlig på slike tilbakemeldingsskjemaer.

Imidlertid gir den kvalitative tilbakemeldingen fra ungdommene også mye nyttig informasjon. Ungdommene har kommet med utsagn som:

«Du er ikke dømmende. Det er lett å være ærlig.»

«Jeg kom hit i rett tid av egen vilje.»

«Du er den beste behandleren jeg har hatt, den første som klarte å snakke fornuft til meg.»

«De rundt meg merker en stor forandring hos meg. Døren som en gang stod på gløtt, er nå smelt igjen.»

Slike utsagn gjør oss både rørt og ydmyk. Det er et stort ansvar og et stort privilegium å få jobbe tett på ungdom som ønsker hjelp.

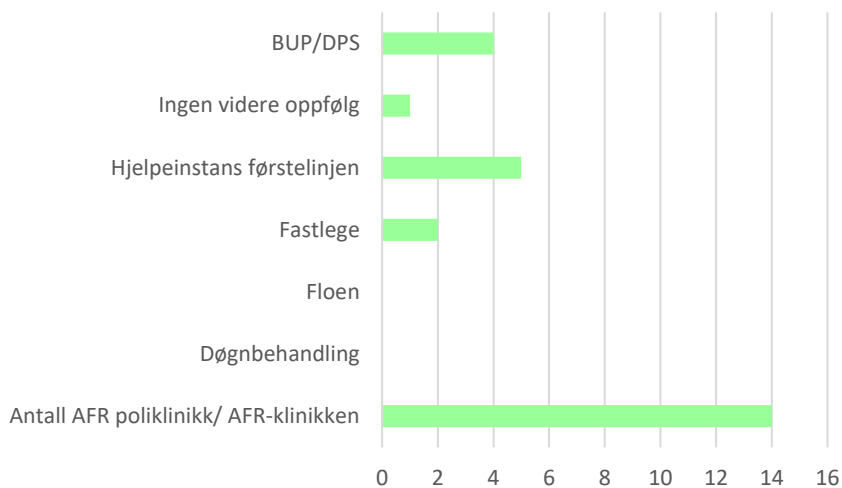
Hvordan veien videre blir etter at vi har overført ungdommene, har vi så langt ikke grunnlag for å kunne si så mye om. URO-teamet skal snarlig redegjøre muligheten for å få til en langtidsevaluering. Dette vil kunne gi et mer systematisk bilde av langtidseffekten av tiltaket.

De fleste tar imot videre hjelp i TSB

URO har som målsetting at minimum 50 % av ungdommene skal overføres til poliklinikk i TSB etter endt avklaringsforløp. Dette tallet er et forsiktig optimistisk anslag, med tanke på at en del av ungdommene muligens vil få tilstrekkelig hjelp i førstelinjen, grunnet vår lave terskel. Vi ser av følgende

graf at 14 av 26 fullførte avklaringsforløp har resultert i henvisning til poliklinikk i AFR/AFR-klinikken, og URO har således nådd sitt eget mål. De fullførte avklaringsforløpene som resulterer i andre utfall, har gjerne avdekket behov for hjelp i psykisk helsevern, at kommunale tiltak er mer riktige, eller at ungdommene ikke ønsker videre hjelp.

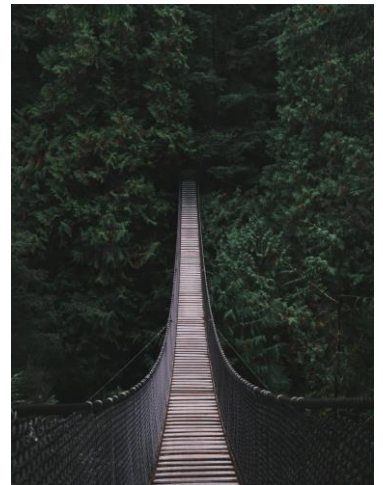
Grafikken viser hvor ungdommen går videre etter å ha fått hjelp i URO-tjenesten

Det øvrige hjelpeapparatet tar godt imot URO

URO har blitt godt tatt imot av øvrig hjelpeapparat, og flere har ytret at vi tilfører noe som har manglet i behandlingstilbudet.

Det har kommet innspill om at vi burde være tilgjengelig også på ettermiddagstid. Dette har imidlertid sjelden vært gjenspeilet i direkte tilbakemeldinger fra ungdommene selv. Vi har stort sett klart å få til treff i storefriminutt, i fritimer, eller på dager hvor skolelever slutter tidlig. Noen av pasientene våre har ikke dagtilbud, men gjerne en døgnrytme som er annerledes enn normalen. Også her har det vært viktig å bestrebe treffpunkt som sammenfaller med når ungdommene best kan fungere i en samtale. Det at URO jobber fleksibelt med tanke på oppmøtested, hjelper nok også på opplevelsen av individuell tilpasning.

I starten av tiltaket hadde vi en betjent vakttelefon til kl. 20 alle hverdager. Denne ble ikke brukt i det hele tatt, og måtte derfor avvikles. Det kan nok ha spilt en rolle at ungdommene ikke kunne vite med sikkerhet hvem i URO-teamet som ville besvare vakttelefonen. Vi har fått tilbakemelding fra ungdom om at det er viktig for dem å vite hvem som besvarer telefonen når den ringer.

Behov for arbeidstid på ettermiddag/ kveld skal evalueres og vurderes i videre planlegging av året som kommer.

Vi har fått innspill om at overføringsfasen med fordel kan gjøres grundigere og over mer tid. Dette har vi tatt til oss, og er nå enda mer oppmerksom på behov for tydeligere informasjon og plan for å forebygge drop out etter overføring.

Et blikk fremover

Den 1/12-21 feiret vi URO sin ettårsdag. Vi er svært stolte over jobben vi har gjort, men enda mer stolte over de modige og tillitsfulle ungdommene vi har kommet i kontakt med.

Vi ser at antallet ungdommer under aktiv oppfølging har fordoblet seg det siste halvåret. Så langt har vi klart å nå vårt mål om 1-2 dagers responstid, men det er klart at økt press på URO, vil medføre behov for økte ressurser, dersom vi skal kunne fortsette å jobbe etter samme modell.

Vi har også en formening om at etterspørselen vil kunne økte ytterligere, dersom vi får bruke mer tid på informasjonsspredning og samarbeid med ytterligere førstelinjetjenester, samt bli mer synlig på nett og i sosiale medier. Vi tror at behovet fortsatt er stort, og opplever stadig oftere at noen ringer oss fordi en kamerat eller bekjent har gitt oss gode skussmål. Ingen PR er bedre enn det!

Vi ønsker å etablere oss som en fast tjeneste i Avdeling for rusmedisin, slik at vi kan hjelpe enda flere ungdommer inn til tidligere rusbehandling. Da kan vi sammen jobbe for at mange ungdommer skal få økt livskvalitet, livsglede og livsmestring.

